HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

27 octombrie 2016*

„Trimitere preliminară — Cooperarea judiciară în materie civilă — Competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești — Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 — Articolul 15 — Trimiterea cauzei unei instanțe dintr-un alt stat membru — Domeniu de aplicare — Condiții de aplicare — Instanță mai bine plasată — Interesul superior al copilului”

În cauza C-428/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Supreme Court (Curtea Supremă, Irlanda), prin decizia din 31 iulie 2015, primită de Curte la 4 august 2015, în procedura

Child and Family Agency

împotriva

J. D.,

cu participarea:

R. P. D.,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii M. Vilaras, J. Malenovský (raportor), M. Safjan și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 mai 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Child and Family Agency, de L. Jonker, solicitor, de T. O’Leary, SC, și de D. Leahy, barrister;

— pentru doamna D., de I. Robertson, solicitor, de M. de Blacam, SC, și de G. Lee, BL;

— pentru copilul R. P. D., de G. Irwin, solicitor, de G. Durcan, SC, și de S. Fennell, BL, și de N. McDonnell, BL;

* * Limba de procedură: engleza.

— pentru Irlanda, de E. Creedon și L. Williams și de A. Joyce, în calitate de agenți, asistați de A. Carroll, BL;

— pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vláčíl, în calitate de agenți;

— pentru guvernul slovac, de B. Ricziová, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 iunie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 15 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183, rectificări în JO 2013, L 82, p. 63, și în JO 2016, L 99, p. 34).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Child and Family Agency (Agenția pentru Protecția Copilului și a Familiei, Irlanda, denumită în continuare „agenția”), pe de o parte, și doamna J. D., pe de altă parte, în legătură cu măsurile care urmează a fi luate în privința celui de al doilea copil al acesteia din urmă, minorul de vârstă mică R.

Cadrul juridic

3 Considerentele (5), (12), (13) și (33) ale Regulamentului nr. 2201/2003 au următorul cuprins:

„(5) În vederea garantării egalității tuturor copiilor, prezentul regulament reglementează toate hotărârile judecătorești în materia răspunderii părintești, inclusiv măsurile de protecție a copilului, independent de orice legătură cu o procedură matrimonială.

[…]

(12) Temeiurile de competență stabilite prin prezentul regulament în materia răspunderii părintești sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și, în special, de criteriul proximității. Prin urmare, ar trebui să fie competente în primul rând instanțele statului membru în care copilul își are reședința obișnuită, cu excepția unor cazuri de schimbare a reședinței copilului sau ca urmare a unui acord încheiat între titularii răspunderii părintești.

(13) În interesul copilului, prezentul regulament permite instanței competente, în mod excepțional și în anumite condiții, să trimită cauza instanței unui alt stat membru, în cazul în care aceasta este mai în măsură să soluționeze cauza. Cu toate acestea, în acest caz, cea de a doua instanță sesizată nu ar trebui autorizată să trimită cazul unei a treia instanțe.

[…]

(33) Prezentul regulament recunoaște drepturile fundamentale și respectă principiile consacrate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. În special, prezentul regulament se asigură că sunt respectate drepturile fundamentale ale copilului în conformitate cu articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.”

4 Articolul 1 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică, oricare ar fi natura instanței, materiilor civile privind:

[…]

(b) atribuirea, exercitarea, delegarea, retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești.

(2) Materiile prevăzute la alineatul (1) litera (b) cuprind în special:

(a) încredințarea și dreptul de vizită;

[…]

(d) plasarea copilului într-o familie substitutivă sau într-un centru de plasament;

[…]”

5 Articolul 2 punctul 7 din acest regulament prevede că, în sensul acestui regulament:

„«răspundere părintească» înseamnă ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil. Aceasta cuprinde în special încredințarea și dreptul de vizită.”

6 Capitolul II din regulamentul menționat, intitulat „Competență”, cuprinde printre altele o secțiune 2, intitulată „Răspundere părintească”, care prevede, la articolele 8-15, un ansamblu de norme referitoare la competența instanțelor statelor membre în materie.

7 Articolul 8 din același regulament, intitulat „Competență de fond”, prevede în mod special la alineatul (1):

„Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.”

8 Potrivit articolului 15 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „Trimiterea la o instanță mai bine plasată pentru a soluționa cauza”:

„(1) Cu titlu de excepție, instanțele judecătorești dintr-un stat membru competente pentru a soluționa cauza pe fond pot, în cazul în care consideră că o instanță dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială este mai bine plasată pentru a soluționa cauza sau o parte specifică a acesteia și atunci când acest lucru servește interesul superior al copilului:

(a) să suspende procedura sau respectiva parte a acesteia și să invite părțile să depună o cerere la instanța judecătorească din acest alt stat membru în conformitate cu alineatul (4) sau

(b) să solicite instanței judecătorești din alt stat membru să își exercite competența în conformitate cu alineatul (5).

(2) Alineatul (1) se aplică:

(a) la cererea uneia dintre părți sau

(b) la inițiativa instanței judecătorești sau

(c) la solicitarea instanței judecătorești dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială, în conformitate cu alineatul (3).

Cu toate acestea, trimiterea se poate efectua, la inițiativa instanței sau la solicitarea instanței dintr-un alt stat membru, numai dacă este acceptată de cel puțin una dintre părți.

(3) În sensul alineatului (1), se consideră că un copil are o legătură specială cu un stat membru în cazul în care:

(a) după sesizarea instanței judecătorești menționate la alineatul (1), copilul și-a dobândit reședința obișnuită în acest stat membru sau

(b) copilul a avut reședința obișnuită în acest stat membru sau

(c) copilul este resortisant al acestui stat membru sau

(d) unul dintre titularii răspunderii părintești își are reședința obișnuită în acest stat membru sau

(e) litigiul se referă la măsurile de protecție a copilului privind administrarea, conservarea sau dispoziția cu privire la bunurile deținute de copil, bunuri care se află pe teritoriul acestui stat membru.

(4) Instanța judecătorească din statul membru competentă pentru a soluționa cauza pe fond acordă un termen în care instanțele judecătorești din celălalt stat membru trebuie să fie sesizate în conformitate cu alineatul (1).

În cazul în care instanțele nu sunt sesizate în acest termen, instanța sesizată continuă să-și exercite competența în conformitate cu articolele 8-14.

(5) Instanțele judecătorești din acest alt stat membru pot, în cazul în care este în interesul superior al copilului, din cauza circumstanțelor specifice ale cauzei, să se declare competente într-un termen de șase săptămâni de la data sesizării acestora pe baza alineatului (1) litera (a) sau (b). În acest caz, prima instanță sesizată își declină competența. În caz contrar, prima instanță sesizată continuă să-și exercite competența în conformitate cu articolele 8-14.

(6) Instanțele judecătorești cooperează, în sensul prezentului articol, direct sau prin intermediul autorităților centrale desemnate în conformitate cu articolul 53.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

9 Doamna D. este resortisantă a Regatului Unit.

10 Primul său copil a fost dat în plasament în Regatul Unit în 2010 ca urmare a constatării că, pe de o parte, doamna D. suferea de o tulburare de personalitate calificată drept „comportament de tip antisocial” și că, pe de altă parte, a recurs la violență fizică asupra acestui copil.

11 În perioada în care încă avea reședința în acest stat membru, doamna D. a fost supusă, la 27 august 2014, unei evaluări prenatale realizate de autoritățile de protecție a copilului din locul de reședință înaintea nașterii celui de al doilea copil, R., ținând seama de antecedentele sale medicale și familiale. Din această evaluare a reieșit că doamna D. arătase afecțiune față de primul copil, că avea o perspectivă pozitivă asupra nașterii lui R., că făcuse pregătiri pentru naștere și că, în mod special, își exprimase disponibilitatea de a colabora cu asistenții sociali în acest cadru. Autoritățile competente au considerat totuși că R. ar trebui să fie plasat la naștere într-o familie substitutivă până la inițierea unei proceduri de adopție de către un terț.

12 În acest context, doamna D. și-a reziliat contractul de închiriere și și-a vândut bunurile din Regatul Unit, înainte de a se stabili în Irlanda la 29 septembrie 2014. R. s-a născut la 25 octombrie 2014 în acest din urmă stat membru. Ambii locuiesc pe teritoriul Irlandei de atunci.

13 La scurt timp după nașterea lui R., agenția a solicitat District Court (Tribunalul Districtual, Irlanda) competent să dispună o măsură de luare în plasament a acestui copil. Cererea a fost însă respinsă pentru motivul că mărturiile indirecte provenite din Regatul Unit pe care ea se întemeia erau inadmisibile.

14 Sesizată cu un apel formulat de agenție, Circuit Court (Tribunalul Itinerant, Irlanda) competent a dispus plasamentul provizoriu al lui R. într-o familie substitutivă. Începând de atunci, această măsură a fost reînnoită periodic. Doamna D. a obținut totuși dreptul de a-și vizita regulat copilul, drept de care aceasta s-a prevalat.

15 Pe de altă parte, agenția a solicitat High Court (Înalta Curte, Irlanda) să trimită cauza pe fond la High Court of Justice (England & Wales) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Regatul Unit], în conformitate cu articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003. Această cerere a fost susținută de tutorele *ad litem* al lui R.

16 Prin hotărârea din 26 martie 2015, High Court (Înalta Curte) a autorizat agenția să solicite acestei instanțe să își exercite competența în ceea ce privește cauza în discuție.

17 Doamna D. a solicitat să fie autorizată să formuleze recurs împotriva acestei hotărâri direct în fața Supreme Court (Curtea Supremă, Irlanda), care a admis cererea sa, după ascultarea părților.

18 În decizia sa de trimitere, Supreme Court (Curtea Supremă) solicită, mai întâi, să se stabilească dacă articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 poate fi aplicat într-o acțiune având ca obiect o procedură de plasament inițiată în temeiul dreptului public, precum cea cu care este sesizată, în pofida faptului că nicio procedură nu este pendinte în prezent în Regatul Unit și că declararea competenței instanțelor acestui stat membru necesită, așadar, ca ulterior autoritățile de protecție a copilului din respectivul stat membru să accepte preluarea cazului lui R., inițiind o asemenea procedură în temeiul dreptului lor intern.

19 În continuare, instanța de trimitere ridică problema interpretării noțiunii „interesul superior al copilului” prevăzute la articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003. Ea apreciază că acest articol nu impune ca instanța competentă în mod normal să soluționeze o cauză să procedeze, în cazul în care intenționează să trimită această cauză unei instanțe din alt stat membru pe care o consideră mai bine plasată, la o examinare completă a interesului superior al copilului. Ea consideră că instanța competentă în mod normal trebuie să efectueze mai degrabă o evaluare sumară a acestei chestiuni, în lumina principiului potrivit căruia este în interesul superior al copilului ca respectiva examinare să fie realizată de instanța mai bine plasată pentru a aprecia situația, revenind instanței din celălalt stat membru sarcina de a realiza o analiză mai aprofundată.

20 În sfârșit, instanța de trimitere ridică problema elementelor care trebuie luate în considerare în cadrul unei astfel de evaluări sumare. În această privință, ea subliniază că doamna D. a plecat în mod legal din Regatul Unit pentru a se stabili în Irlanda înainte de nașterea lui R., ridicând totodată problema dacă este totuși posibil să se țină seama de faptul că deplasarea sa a fost motivată de teama că acest copil îi va fi luat de serviciile de protecția copilului din primul dintre aceste două state membre.

21 În aceste împrejurări, Supreme Court (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 se aplică cererilor în materie de protecția copilului formulate în temeiul dreptului public de către o autoritate locală dintr-un stat membru, atunci când, în cazul în care o instanță dintr-un alt stat membru se declară competentă, va fi necesară inițierea unei proceduri separate de către un organism diferit în temeiul altei legislații și, eventual, dacă nu chiar probabil, în legătură cu împrejurări de fapt diferite?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, în ce măsură, dacă este cazul, o instanță ar trebui să analizeze impactul probabil al unei cereri întemeiate pe articolul 15, dacă aceasta este acceptată, asupra dreptului la liberă circulație al persoanelor vizate?

3) Dacă «interesul superior al copilului» prevăzut la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 se referă exclusiv la o decizie privind instanța competentă, care sunt factorii de care o instanță poate să țină seama în legătură cu această expresie, care nu au fost deja luați în considerare pentru a stabili dacă o altă instanță este «mai bine plasată»?

4) În sensul articolului 15 din Regulamentul nr. 2201/2003, o instanță poate ține seama de dreptul substanțial, de normele procedurale sau de practica instanțelor din statul membru relevant?

5) În sensul articolului 15 din Regulamentul nr. 2201/2003, în ce măsură ar trebui o instanță națională să țină seama de împrejurările specifice ale cauzei, inclusiv de dorința mamei de a se sustrage competenței serviciilor de asistență socială din statul membru de origine al acesteia și, ulterior, de a da naștere copilului său în alt stat membru, cu un sistem de asistență socială, în opinia sa, mai favorabil?

6) Mai exact, ce aspecte trebuie examinate de o instanță națională atunci când stabilește care instanță este mai bine plasată pentru a se pronunța cu privire la cauză?”

Procedura în fața Curții

22 Instanța de trimitere a solicitat ca prezenta cauză să beneficieze de procedura preliminară de urgență prevăzută la articolul 23a din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și la articolul 107 din Regulamentul de procedură al Curții.

23 La 14 august 2015, Curtea a decis, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, că nu este necesar să dea curs acestei cereri, arătând că împrejurările prezentate în susținerea acesteia nu stabileau existența urgenței necesare pentru a justifica aplicarea procedurii menționate.

24 S-a decis totuși, în temeiul articolului 53 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, ca prezenta cauză să fie judecată cu prioritate.

Cu privire la cererile de redeschidere a procedurii orale

25 După prezentarea concluziilor avocatului general, la 16 iunie 2016, agenția și Irlanda au solicitat, prin înscrisurile depuse la grefa Curții la 5 august și, respectiv, la 19 august 2016, să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii, invocând necesitatea de a clarifica prezentarea cadrului procedural al cauzei principale, astfel cum este realizată de instanța de trimitere.

26 În acest sens, articolul 83 din Regulamentul de procedură prevede că, după ascultarea avocatului general, Curtea poate oricând să dispună redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită.

27 În speță, după ascultarea avocatului general, Curtea se consideră însă suficient de lămurită, întrucât elementele necesare pentru a statua se află în dosar, iar persoanele interesate și-au putut preciza poziția cu privire la acest subiect atât în scris, cât și oral. Prin urmare, nu este necesar să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie să fie interpretat în sensul că este aplicabil în cazul unei acțiuni în materia protecției copilului, formulată în temeiul dreptului public de către autoritatea competentă dintr-un stat membru, precum acțiunea principală, în cazul în care declararea competenței unei instanțe din alt stat membru necesită ulterior ca o autoritate din acest alt stat membru să introducă o acțiune distinctă de cea introdusă în primul stat membru, în temeiul dreptului său intern și având în vedere împrejurări de fapt eventual diferite.

29 Mai întâi, trebuie arătat că articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 figurează în secțiunea 2 din capitolul II din regulamentul menționat, care prevede un ansamblu de norme de competență în cauzele privind răspunderea părintească, pe de o parte, și că acest articol prevede o normă de competență specifică și derogatorie de la norma de competență generală care desemnează instanțele de la locul reședinței obișnuite a copilului ca fiind instanțele competente pentru a se pronunța pe fondul acestor cauze, prevăzută la articolul 8 din regulamentul menționat, pe de altă parte.

30 Ținând seama de economia secțiunii 2 a capitolului II din Regulamentul nr. 2201/2003 și de locul ocupat de articolul 15 în cadrul acesteia, trebuie să se considere că domeniul de aplicare material al acestui articol este identic cu cel al ansamblului normelor de competență prevăzute de respectiva secțiune, și în special cu cel al articolului 8 din regulamentul menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 noiembrie 2015, P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punctul 44).

31 În acest sens, rezultă, desigur, din termenii articolului 1 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 2201/2003 că aceste norme de competență se aplică „materiilor civile” privind atribuirea, exercitarea, delegarea și retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești, astfel cum este aceasta definită la articolul 2 punctul 7 din regulamentul menționat.

32 Cu toate acestea, Curtea a statuat deja în repetate rânduri că normele de competență prevăzute de Regulamentul nr. 2201/2003 în materia răspunderii părintești ar trebui interpretate, în lumina considerentului (5) al acestui regulament, în sensul că sunt aplicabile în cauzele de răspundere părintească care au ca obiect adoptarea unor măsuri de protecția copilului, inclusiv în cazul în care acestea sunt considerate, în temeiul dreptului intern al unui stat membru, ca făcând parte din dreptul public (a se vedea în acest sens Hotărârile din 27 noiembrie 2007, C-435/06, EU:C:2007:714, punctele

34, 50 și 51, Hotărârea din 2 aprilie 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punctele 24, 27-29, precum și Hotărârea din 26 aprilie 2012, Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, punctele 60 și 61).

33 Rezultă din cele de mai sus că articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 este aplicabil în cazul unei acțiuni în materia protecției copilului introduse în temeiul dreptului public de autoritatea competentă a unui stat membru și care are ca obiect adoptarea de măsuri privind răspunderea părintească.

34 În continuare, în ceea ce privește aspectul dacă articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 poate fi aplicat în cazul în care declararea competenței unei instanței judecătorești dintr-un alt stat membru necesită ca, ulterior, o autoritate a acestui stat membru să inițieze o acțiune distinctă de cea introdusă în primul stat membru, în temeiul dreptului său intern și în legătură cu împrejurări de fapt eventual diferite, trebuie subliniat că din alineatul (1) al acestui articol rezultă că o asemenea declarație este subordonată condiției ca instanța în cauză să fi fost sesizată printr-o cerere prezentată fie de părțile din cauză, fie de instanța competentă din acest prim stat membru.

35 În schimb, nu reiese nici din acest articol, nici din vreun alt articol din Regulamentul nr. 2201/2003 că o asemenea cerere, prezentată de părțile din cauză sau de instanța competentă în mod normal dintr-un stat membru, este supusă unei condiții de procedură care să se adauge la cea evocată la punctul precedent.

36 În aceste condiții, în măsura în care o normă de procedură națională potrivit căreia declararea competenței unui instanțe dintr-un alt stat membru necesită ulterior ca o autoritate a acestui stat membru să inițieze o acțiune distinctă de cea introdusă în primul stat membru nu are vocația de a fi pusă în aplicare decât după decizia prin care instanța competentă în mod normal din acest prim stat membru a solicitat trimiterea cauzei unei instanțe dintr-un alt stat membru în aplicarea alineatului (1) al articolului 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 și a deciziei prin care această altă instanță s-a declarat competentă în temeiul alineatului (5) al aceluiași articol, nu se poate considera că ea împiedică adoptarea acestor decizii.

37 În plus, articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 nu se opune ca inițierea unei acțiuni distincte de către autoritatea celuilalt stat membru să determine eventual instanța din acest alt stat membru să țină seama de împrejurări de fapt diferite de cele de care ar fi putut ține seama instanța inițial competentă. Dimpotrivă, o asemenea ipoteză este inerentă mecanismului trimiterii la o instanță mai bine plasată, instituit de acest articol.

38 Pentru motivele care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 15 din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că este aplicabil în cazul unei acțiuni în materia protecției copilului introduse în temeiul dreptului public de autoritatea competentă a unui stat membru și care are ca obiect adoptarea de măsuri privind răspunderea părintească, precum acțiunea principală, în cazul în care declararea competenței unei instanțe din alt stat membru necesită ulterior ca o autoritate din acest alt stat membru să introducă o acțiune distinctă de cea introdusă în primul stat membru, în temeiul dreptului său intern și având în vedere împrejurări de fapt eventual diferite.

Cu privire la a treia, la a patra și la a șasea întrebare

39 Prin intermediul celei de a treia, al celei de a patra și al celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească modalitatea de interpretare și de corelare a noțiunilor de instanță „mai bine plasată” și „interesul superior al copilului” avute în vedere la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003.

40 Articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 prevede că instanțele judecătorești dintr-un stat membru competente pentru a soluționa o cauză pe fond pot solicita trimiterea acestei cauze sau a unei părți specifice a acesteia la o instanță dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială, în cazul în care consideră că această instanță este mai bine plasată pentru a soluționa cauza și atunci când acest lucru servește interesul superior al copilului.

41 Întrucât noțiunile de instanță „mai bine plasată” și „interesul superior al copilului”, în sensul acestei dispoziții, nu sunt definite de nicio altă dispoziție din Regulamentul nr. 2201/2003, acestea trebuie interpretate ținând seama de contextul în care se înscriu și de obiectivele urmărite de regulamentul menționat.

42 Cu titlu introductiv, trebuie evidențiat că din considerentul (12) al Regulamentului nr. 2201/2003 rezultă că temeiurile de competență stabilite prin regulament în materia răspunderii părintești sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului.

43 Cerința potrivit căreia trimiterea unei cauze unei instanțe dintr-un alt stat membru trebuie să servească interesul superior al copilului constituie, astfel cum a subliniat în esență avocatul general la punctul 70 din concluzii, o expresie a principiului director care l-a ghidat pe legiuitor în conceperea acestui regulament, pe de o parte, și care trebuie să stea la baza punerii sale în aplicare în cauzele privind răspunderea părintească care intră sub incidența acestuia, pe de altă parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2008, Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, punctul 51, Hotărârea din 1 octombrie 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, punctul 45, și Hotărârea din 12 noiembrie 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punctul 48).

44 În acest sens, trebuie arătat de asemenea că luarea în considerare a interesului superior al copilului, în cadrul Regulamentului nr. 2201/2003, vizează, astfel cum rezultă din considerentul (33) al acestui regulament, să asigure respectarea drepturilor fundamentale ale copilului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punctele 53-55, și Hotărârea din 5 octombrie 2010, McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punctul 60).

45 Pentru a asigura luarea în considerare a interesului superior al copilului în cadrul punerii în aplicare a normelor de competență instituite prin Regulamentul nr. 2201/2003 în materia răspunderii părintești, legiuitorul Uniunii a utilizat, astfel cum reiese din considerentul (12) al acestui regulament, criteriul proximității.

46 În temeiul acestui criteriu, competența instanțelor din statele membre în materie de răspundere părintească este determinată în general, conform articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, de locul reședinței obișnuite a copilului la momentul sesizării acestora.

47 Articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 permite însă trimiterea unei cauze determinate unei instanțe dintr-un alt stat membru decât cel căruia îi aparține instanța competentă în mod normal, înțelegându-se, astfel cum reiese din considerentul (13) al acestui regulament, că o asemenea trimitere trebuie să îndeplinească unele condiții specifice, pe de o parte, și că nu poate interveni decât cu titlu excepțional, pe de altă parte.

48 Astfel, norma de trimitere la o instanță dintr-un alt stat membru prevăzută la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 constituie o normă de competență specială și derogatorie în raport cu norma de competență generală prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din regulamentul menționat, astfel încât trebuie interpretată în mod strict (a se vedea prin analogie Hotărârea din 23 decembrie 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punctul 38, și Hotărârea din 21 octombrie 2015, Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, punctul 41).

49 În acest context, articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că instanța dintr-un stat membru care este competentă în mod normal pentru a soluționa o cauză determinată trebuie, pentru a putea solicita trimiterea acesteia unei instanțe dintr-un alt stat membru, să reușească să răstoarne prezumția puternică în favoarea menținerii propriei competențe care decurge din acest regulament, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 90 din concluzii.

50 Mai precis, trebuie amintit în primul rând că, în temeiul articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, trimiterea unei cauze în materia răspunderii părintești de către o instanță dintr-un stat membru nu trebuie să fie efectuată decât în favoarea unei instanțe dintr-un alt stat membru cu care copilul în cauză are o „legătură specială”.

51 Pentru a stabili existența unei astfel de legături într-o cauză determinată, trebuie să se aibă în vedere elementele enumerate cu titlu exhaustiv la articolul 15 alineatul (3) literele (a)-(e) din Regulamentul nr. 2201/2003. De aici rezultă că sunt excluse de la bun început de la mecanismul trimiterii cauzele în care lipsesc aceste elemente.

52 Or, trebuie să se constate că toate aceste elemente atestă – dacă nu în mod expres, cel puțin în esență – o proximitate între copilul vizat de cauză și un alt stat membru decât cel căruia îi aparține instanța competentă pentru a soluționa cauza în temeiul articolului 8 alineatul (1) din acest regulament.

53 Astfel, primele două elemente se referă la reședința dobândită de copilul vizat în celălalt stat membru în cauză, fie anterior, fie ulterior sesizării instanței competente în mod normal. Al treilea element are legătură cu cetățenia acestui copil. Al patrulea element reține, în litigiile pertinente, proximitatea copilului respectiv cu celălalt stat membru în cauză, în considerarea bunurilor pe care acesta le deține în statul membru respectiv. În sfârșit, al cincilea element este întemeiat pe legătura de proximitate pe care copilul o are, prin intermediul persoanelor apropiate, cu un stat membru determinat.

54 Având în vedere natura elementelor respective, trebuie să se considere că, în cadrul aplicării articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 într-o cauză determinată, instanța competentă trebuie să compare importanța și intensitatea legăturii de proximitate „generale” care o unește cu copilul vizat, în temeiul articolului 8 alineatul (1) din acest regulament, cu cele proprii legăturii de proximitate „speciale” atestate de unul sau mai multe elemente prevăzute la articolul 15 alineatul (3) din regulamentul menționat și care există în speță între acest copil și alte state membre determinate.

55 În aceste condiții, existența unei „legături speciale”, în sensul articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2001/2003, pertinente în raport cu împrejurările cauzei, între copil și un alt stat membru nu prejudecă în mod necesar, în sine, aspectul dacă, pe de altă parte, o instanță din acest alt stat membru este „mai bine plasată pentru a soluționa cauza”, în sensul acestei dispoziții, decât instanța competentă și nici aspectul dacă, în cazul unui răspuns afirmativ, trimiterea cauzei la această din urmă instanță servește interesul superior al copilului.

56 Prin urmare, revine de asemenea instanței competente să determine, în al doilea rând, dacă există în celălalt stat membru cu care copilul are o legătură specială o instanță mai bine plasată pentru a soluționa cauza.

57 În acest sens, instanța competentă trebuie să determine dacă trimiterea cauzei la această altă instanță este de natură să aducă o valoare adăugată reală și concretă, pentru adoptarea unei decizii referitoare la copil, în raport cu ipoteza reținerii cauzei pe rolul său. În acest cadru, ea poate ține seama, între alte elemente, de normele de procedură ale celuilalt stat membru, cum ar fi cele aplicabile strângerii probelor necesare pentru soluționarea cauzei. În schimb, instanța competentă nu ar trebui să țină seama, în cadrul unei asemenea evaluări, de dreptul material al acestui alt stat membru care ar fi eventual aplicabil de către instanța din acest stat membru, în cazul în care i s-ar trimite cauza. Astfel, o asemenea luare în considerare ar fi contrară principiilor încrederii reciproce dintre statele membre și

recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești care stau la baza Regulamentului nr. 2201/2003 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punctul 45, precum și Hotărârea din 15 iulie 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, punctele 70 și 71).

58 În al treilea și ultimul rând, cerința potrivit căreia trimiterea trebuie să servească interesul superior al copilului presupune ca instanța competentă să se asigure, având în vedere împrejurările concrete ale cauzei, că trimiterea avută în vedere de aceasta din urmă la o instanță dintr-un alt stat membru nu riscă să aibă o incidență prejudiciabilă asupra situației copilului vizat.

59 În acest scop, instanța competentă trebuie să evalueze eventuala incidență negativă pe care o asemenea trimitere ar putea-o avea asupra raporturilor afective, familiale și sociale ale copilului vizat de cauză sau asupra situației materiale a acestuia.

60 În acest context, instanța competentă poate decide de asemenea, în temeiul articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003, să solicite trimiterea nu a cauzei în întregime, ci numai a unei părți specifice a acesteia, în cazul în care împrejurările care o caracterizează o justifică. O asemenea posibilitate poate fi avută în vedere în mod special atunci când legătura de proximitate cu un alt stat membru nu privește direct copilul ca atare, ci pe unul dintre titularii răspunderii părintești, pentru motivul prevăzut la articolul 15 alineatul (3) litera (d) din Regulamentul nr. 2201/2003.

61 Pentru motivele care precedă, trebuie să se răspundă la a treia, la a patra și la a șasea întrebare că articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că:

— pentru a putea aprecia că o instanță dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială este mai bine plasată, instanța competentă dintr-un stat membru trebuie să se asigure că trimiterea cauzei unei asemenea instanțe este de natură să aducă o valoare adăugată reală și concretă pentru examinarea acestei cauze, ținând seama în special de normele de procedură aplicabile în acel alt stat membru;

— pentru a putea aprecia că o asemenea trimitere servește interesul superior al copilului, instanța competentă dintr-un stat membru trebuie să se asigure în mod special că trimiterea respectivă nu riscă să aibă o incidență prejudiciabilă asupra situației copilului.

Cu privire la a doua și la a cincea întrebare

62 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2013 trebuie interpretat în sensul că instanța competentă dintr-un stat membru trebuie să țină seama, atunci când pune în aplicare această dispoziție într-o cauză determinată privind răspunderea părintească, de incidența unei posibile trimiteri a acestei cauze unei instanțe dintr-un alt stat membru asupra dreptului de liberă circulație al persoanelor vizate sau de motivul pentru care mama copilului în cauză a utilizat acest drept, anterior sesizării sale.

63 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum s-a arătat la punctul 42 din prezenta hotărâre, norma prevăzută la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 este concepută, asemenea celorlalte norme de competență prevăzute de acest regulament în materia răspunderii părintești, în funcție de interesul superior al copilului și că problema dacă, într-un caz determinat, trimiterea cauzei servește acest interes superior implică printre altele, astfel cum s-a arătat la punctul 58 din prezenta hotărâre, să se verifice dacă o asemenea trimitere nu riscă să aibă o incidență prejudiciabilă asupra situației copilului vizat.

64 De aici rezultă că riscul unei incidențe prejudiciabile a unei posibile trimiteri a cauzei asupra dreptului de liberă circulație al copilului vizat face parte dintre elementele de care trebuie să se țină seama în punerea în aplicare a articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003.

65 În schimb, considerațiile referitoare la alte persoane susceptibile de a fi vizate de cauză nu au în principiu vocația de a fi luate în considerare, cu excepția cazului în care ar fi pertinente și pentru evaluarea riscului respectiv pentru copil.

66 În consecință, incidența eventuală a unei asemenea trimiteri asupra dreptului de liberă circulație al celorlalte persoane vizate, inclusiv mama copilului în cauză, nu poate fi luată în considerare de instanța competentă, cu excepția cazului în care este susceptibilă să se repercuteze în mod prejudiciabil asupra situației acestui copil. Același lucru este valabil în ceea ce privește motivul pentru care mama copilului și-a utilizat dreptul de liberă circulație, anterior sesizării instanței competente.

67 Rezultă că trebuie să se răspundă la a doua și la a cincea întrebare că articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că instanța competentă dintr-un stat membru nu trebuie să țină seama, în cadrul punerii în aplicare a acestei dispoziții într-o cauză determinată privind răspunderea părintească, nici de incidența unei posibile trimiteri a acestei cauze unei instanțe dintr-un alt stat membru asupra dreptului de liberă circulație al altor persoane vizate decât copilul în cauză, nici de motivul pentru care mama acestui copil a utilizat acest drept, anterior sesizării sale, cu excepția cazului în care asemenea considerații sunt susceptibile să se repercuteze în mod prejudiciabil asupra situației copilului respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

68 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **Articolul 15 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, trebuie interpretat în sensul că este aplicabil în cazul unei acțiuni în materia protecției copilului introduse în temeiul dreptului public de autoritatea competentă a unui stat membru și care are ca obiect adoptarea de măsuri privind răspunderea părintească, precum acțiunea principală, în cazul în care declararea competenței unei instanțe din alt stat membru necesită ulterior ca o autoritate din acest alt stat membru să introducă o acțiune distinctă de cea introdusă în primul stat membru, în temeiul dreptului său intern și având în vedere împrejurări de fapt eventual diferite.**

2) **Articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că:**

   — **pentru a putea aprecia că o instanță dintr-un alt stat membru cu care copilul are o legătură specială este mai bine plasată, instanța competentă dintr-un stat membru trebuie să se asigure că trimiterea cauzei unei asemenea instanțe este de natură să aducă o valoare adăugată reală și concretă pentru examinarea acestei cauze, ținând seama în special de normele de procedură aplicabile în acel alt stat membru;**

— **pentru a putea aprecia că o asemenea trimitere servește interesul superior al copilului, instanța competentă dintr-un stat membru trebuie să se asigure în mod special că trimiterea respectivă nu riscă să aibă o incidență prejudiciabilă asupra situației copilului.**

3) **Articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că instanța competentă dintr-un stat membru nu trebuie să țină seama, în cadrul punerii în aplicare a acestei dispoziții într-o cauză determinată privind răspunderea părintească, nici de incidența unei posibile trimiteri a acestei cauze unei instanțe dintr-un alt stat membru asupra dreptului de liberă circulație al altor persoane vizate decât copilul în cauză, nici de motivul pentru care mama acestui copil a utilizat acest drept, anterior sesizării sale, cu excepția cazului în care asemenea considerații sunt susceptibile să se repercuteze în mod prejudiciabil asupra situației copilului respectiv.**

Semnături